

Turkish Studies

International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 12/18, p. 475-504

DOI Number: <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.12108>
ISSN: 1308-2140, ANKARA-TURKEY

Article Info/Makale Bilgisi

Referees/Hakemler: Doç. Dr. Celal Teyyar UĞURLU –
Doç. Dr. M. Cevat YILDIRIM – Yrd. Doç. Dr. Tuğba KONAKLI

This article was checked by iThenticate.

EĞİTİM TEMALİ FİMLERİN ÇOKKÜLTÜRLÜ EĞİTİM AÇISINDAN ANALİZİ

Soner POLAT* - Emrullah AKCAN**

ÖZET

Çokkültürlü eğitim, farklı kültürleri tanımaya fırsat veren, kalıplaşmış önyargılardan arındıran, öğrencileri yaşamın çoğulcu yönlerine karşı duyarlı hale getiren ve kültürel çeşitliliğin olumlu, eşit karşılanmasını sağlayan eğitim yaklaşımıdır. Çokkültürlü eğitim, öğrencilerin, farklı kültürlerden olan diğer bireyleri hoş karşılamalarının sağlanması için, öğrenme ortamlarının farklılaştırılması temeline dayanmaktadır. Öğretmenler, öğrencilerinin, kendi kültürleri dışındaki bireylerin değerlerine saygı duymalarını, diğer kültürlerle ilgili ön yargılarını en aza indirmeyi sağlamalıdır. Aynı zamanda bu tür kültürel farklılıkların insanlar için bir zenginlik kaynağı olduğunun farkına varılabileceği öğrenme ortamları yaratmalıdırlar. Bu araştırmanın amacı, eğitim temalı filmleri çokkültürlü eğitim açısından analiz etmektir. Bu amaçla Milli Eğitim Bakanlığı'nın, 2016-2017 eğitim öğretim yılının yaz tatili için mesleki çalışmalar kapsamında tüm öğretmenlere önerdiği filmler arasından çokkültürlü eğitim ortamını yansıtabilecek 5 film amaçlı örneklem yöntemiyle seçilmiştir. Bu çalışma nitel araştırma yöntemlerinden doküman incelemesi tekniği kullanılarak yapılmıştır. Araştırma verilerinin toplanmasında belgesel tarama yöntemi kullanılmıştır. Araştırmacılar tarafından geliştirilen gözlem formları yardımıyla veriler toplanmıştır. Analiz sürecinde öncelikle gözlem formları deşifre edilerek çözümlemeler yapılmıştır. Filmlerde, okulların çokkültürlülük göstergelerini yansıtan noktalar belirlenmiş ve bu göstergeler film kareleri ile filmlerde geçen konuşmalardan doğrudan alıntılar verilerek desteklenmiştir. Araştırmada elde edilen verilere göre “İlkeler beyanı, okul çalışanları, okul çalışanlarının tutumu, müfredat, öğretim stratejileri ve materyalleri” göstergelerine ulaşılmış “Ebeveyn katılımı ve Denetleme göstergelerine dair ipuçlarına ise ulaşılammıştır.

Anahtar Kelimeler: Çokkültürlülük, Çokkültürlü eğitim, Çokkültürlülük göstergeleri.

* Doç. Dr. Kocaeli Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri ABD, El-mek: spolat@kocaeli.edu.tr

** Özel Langa Rum İlkokulu, El-mek: emrullahakcan@gmail.com

ANALYSIS OF THE FILMS WITH AN EDUCATIONAL THEME FROM THE PERSPECTIVE OF MULTICULTURAL EDUCATION

ABSTRACT

Multicultural education is an educational approach which allows getting to know different cultures, eliminating stereotypical prejudices, sensitizing the students to the pluralistic aspects of life, and ensuring the cultural diversity to be welcomed positively and equally. Multicultural education is based on the modification of learning environments to ensure that students welcome other individuals from different cultures. The teachers should ensure that their students respect the values of individuals who are not from their cultures and also they should minimize the prejudices about other cultures. And also, they should create learning environments in which such cultural differences can be considered as a source of wealth for the people. The aim of this research is to analyze the films with an educational theme in terms of multicultural education. For this purpose, 5 films, which can reflect the multicultural educational environment, were selected from the films recommended by the Ministry of National Education to all teachers for the summer holiday of the 2016-2017 academic year within the scope of vocational studies by using purposeful sampling method. This study was conducted by using document review method as a qualitative research method. The research data were collected by using document review method. The data were collected by using the observation forms prepared by the researchers. In the analysis process, firstly the survey forms were deciphered and analyzed. The scenes which reflect the schools' multicultural indicators were identified in the films and these indicators were supported by direct quotes from the texts of the film. According to the findings of the research, the indicators such as "the statements of principles, employees of the school, attitudes of the employees, curriculum, teaching strategies, and materials" were identified but no clues have been determined for the indicators of "parental participation" and "supervision".

STRUCTURED ABSTRACT

Introduction

Multicultural education is based on the differentiation of learning environments in order to ensure that students welcome other individuals from different cultures. Banks (1999) draws attention to the important components of multicultural education and suggests some indicators that can be used to determine the extent to which a school is multicultural (Abington-Pitre, 2015). These indicators are declaration of principles, school employees, the attitude of the school employees, curriculum, family involvement, instructional strategies, supervision.

Schools are at the core of cultural progression and success of not only the individual but also the community, which allows for the emergence of positive behaviors with respect to the cultural diversity contained within themselves. Based on this idea, expansion of cultural

Turkish Studies

diversity is under the responsibility of all the partners such as principal, teacher, student, and parents as well as the rest of the society and the topic should be evaluated in an interdisciplinary way. One of these disciplines associated with education is education-themed films. Education-themed films may give hints with respect to communication methods of the individuals in educational organizations with the community they are in, the problems in the relevant community or what kind of expectations the community they are in have from education or from the individuals in the educational organizations (Scull and Peltier, 2007). Each film, in addition to the theatrical part conveyed directly to the audience, contains many cultural details (Akcan and Polat, 2016). Therefore, considering the potential they contain, it is thought that the indicators suggested by Banks (1999) about the multicultural education environments can be reached through the films.

The aim of this study is to examine education-themed films in terms of multicultural education according to the indicators that are suggested by Banks (1999) and can be used to determine the extent to which a school is multicultural.

Method

The data of this study which was designed as a qualitative research were collected by using *document review* method. Since the data of this research will be collected from films where direct observation of the setting or direct interview with the persons is not possible, document review method was chosen as the most suitable method. Education-themed films constitute the study material of the research. To this end, five films that will reflect especially multicultural education environments were chosen with purposeful sampling method from among a total of 30 films recommended by Ministry of National Education of Turkey to all the teachers to watch within the scope of occupational studies. The films and their production years that constitute the research sample are presented in the table below:

Film	Release date	Directed by	Country
Mr. Holland's Opus	1995	Stephen Herek	USA
Half Nelson	2006	Ryan Fleck	USA
Freedom Writers	2007	Richard LaGravenese	Germany – USA
Entre Les Murs	2008	Laurent Cantet	France
Monsieur Lazhar	2011	Philippe Falardeau	Canada – Québec

Film observation form developed by the researchers was used as the data collection tool. Observation form used in the research was prepared based on the indicators that are suggested by Banks (1999) and can be used to determine the extent to which a school is multicultural and was supported with criteria questions suitable to each indicator in order to perform close examination.

Findings, Discussion and Conclusion

In this study, education-themed films are tried to be examined in terms of multicultural education. When the study findings are examined, while some of the indicators of multiculturalism (Declaration of principles, school employees, the attitude of the school employees,

Turkish Studies

curriculum, instructional strategies and materials) have been reached, hints for some of them (Parent participation, Supervision) have not been reached.

It is the essential condition of democratic life to accept the cultures existing in the community, different race and ethnic groups having different value, belief, lifestyle, and to give importance to the equality of each individual. Banks (1999) states that if those who are working in multicultural education environment (teacher, principal, staff, etc.) give importance to, rearrange and restructure these indicators of multiculturalism, the students from different ethnic, cultural, language groups and from both genders will exhibit more democratic attitude in addition to their higher academic achievements. Declaration of principles of a multicultural school can serve great purposes such as legalizing and sustaining multiculturalism in the region where the school is located, and thereby supporting cultural diversity. It can be said that the schools in the films examined within the scope of the research support multiculturalism very well in terms of declaration of principles. Our country exhibits a cosmopolitan feature incorporating the people having different belief, race, language and especially people having different cultures who have found refuge in our country by escaping from the war environment in recent years.

In this respect, it is obvious that the principles to be declared by our schools in order for each to be institutions that adopt and support multiculturalism and further experience multiculturalism will be a driving force in order to enable the students to be both more successful and more democratic.

School employees and the attitude-expectations of school employees occupy a very important place in terms of the successful implementation of multicultural education. Marangoz, Aydın and Adıgüzel (2015) in the research they conducted stated that school employees (teacher and principals) have positive perceptions in regard to multicultural education and this is very important for the success of the multicultural education. The easiest way to provide the students to see that the community consists of different races, languages, cultures and each difference is appreciated lies behind the awareness of the fact that school employees consist of the individuals having gender, race, culture and language diversity. It will not be credible no matter how much equality is mentioned in a school where all the school employees consist of the individuals coming from a dominant culture. If the students personally experience the diversity of the persons they see in important positions in the school environments, they will not have any difficulty in adopting a multicultural life. It is seen that school employees consist of different groups in all of the films in the sample. The individuals having different gender, race, skin color and cultural differences such as language reveal themselves mainly in the school management and then among the teachers and other staff. However, it is hard to say this is completely reflected in our country. It is not possible yet to say that sexist point of view especially in the top management is replaced with egalitarian point of view. Çiçek-Sağlam and Bostancı (2012) stated in their study that the women are not included in the top managerial staff of the central organization of the Ministry of National Education of

Turkey, the number of women is much lower than the number of men among the provincial and district director for national education and deputy directors. In the same study, it is mentioned that the number of male principals is significantly higher than the number of female principals in the school throughout Turkey. On the other hand, especially the teachers having positive attitude and expectations for the students coming from different cultures will significantly increase academic and social adaptation success of these students. Student behavior and success are in mutual interaction with the teacher expectation (Aydın, 2013b). The more the teachers have positive attitude and high expectation for the students, the higher the student success will be. Likewise, the higher the student success is, the higher the teacher attitude and expectation will be. However, teachers should be sensitive to the cognitive and social realities of the students with different cultural background and should try different ways supporting the diversity in order to activate the students.

Multicultural schools use an official curriculum that reflects the experiences, languages, cultures and viewpoints of both genders in addition to the cultural and ethnic groups in school / society (Abington-Pitre, 2015). In these schools, ethnic studies should not be added to the curriculum (only adding should not be performed) or should not be only for ethnic minorities. Instead, the studies supporting multiculturalism should be regarded as a process of forming curriculum that is based on new assumptions, new perspectives and multiculturalism experience of the students about a new intellection, and allows to acquire new opinions (Banks, 2006). In the films included in the sample, rather than the curriculum that will reflect this intellection, mostly the elements that can be added to the curriculum with the personal efforts of the teachers attract the attention. It is stated that although several efforts in the context of multiculturalism in curriculum have been seen in our country in recent years, program contents are not well reflected to the lesson activities (Keskin and Yaman, 2014; Şimşek, 2007) Today's educational institutions, rather than fitting multicultural education in a narrow scope in this way, should be willing to use a new curriculum that comprises cultural groups in the society, offers different points of view in a way frequently emphasized in literature.

Calling the parents and other community members to share their cultural information will open the doors for better understanding of the children and their families in classroom/school community in general. However, that fact that the only activity of the parents in the films sampled is to be informed of the success of their children and to contribute to the solution in terms of discipline problems attracts the attention. However, education first begins at home and continues at school with the parent support. Support of the parents is necessary in order for the multicultural education to have a place in the young minds. In this regard, schools should arrange programs in such a way to allow the parents and family members to support cultural diversity and enable different cultures to express themselves. Schools and families should invite everyone to cultural diversity, and destroy the stereotypes. They should encourage all members of the community and demand diversity in education.

Turkish Studies

Banks (1999) defines multicultural education as an education reform that restructures the schools in a manner to offer equal learning opportunity to all students, strengthens all students and comprises instructional strategies that will not leave behind any student. As will be understood from the definition, instructional strategies covering all students and suitable material use according to these strategies are among the important components of multicultural education. However, some materials, especially books sometimes contain biases. While these biases mostly prioritize those who are from a dominant culture, they ignore minority groups or do not attach the necessary importance. Thoughts especially concentrate on the male point of view of the dominant society (Aydın, 2013b). When the films in the sample are examined, very rich findings especially about instructional strategy and materials are encountered. Based on these findings, it can be said that the schools have entered in the process of restructuring which is necessary for multicultural education. In the schools in films, educational materials have simply transformed and efforts of teachers to evaluate the events with different ethnic and cultural point of view can be considered as the attempt to solve the existing or possible bias and assumptions. Thus, use of instructional strategy and materials, which emphasize equality of all the schools, support differences, reflect the cultural features of all students, by all schools can be an important step to prevent bias and assumptions likely to develop in students.

Keywords: Multiculturalism, Multicultural education, Multiculturalism indicators.

GİRİŞ

Genel literatür incelendiğinde, atfedilen tanımlardan yola çıkılarak kültür kavramının çok geniş ve çok boyutlu bir yapıya sahip olduğu söylenebilir. Kültür en çok tanımlı yapılan kavramlardandır ve antropolojiden sosyolojiye, psikolojiden tarihe kadar çok çeşitli alanlardan, kültüre, ilgili alanın kendi bakış açısına göre tanımlar yapılmıştır (Aydın & Osmanoğlu, 2015). Kültürün farklı disiplinlerin konusu olması ve farklı açılardan tanımlanmış olması, bireylerin üzerinde uzlaştığı bir “kültür” tanımının ortaya çıkmasını zorlaştırmaktadır. Kelime anlamı itibariyle kültür, Latince “colere” sözcüğünden türetilmiştir ve ekin, bakım anlamına gelmektedir (Kartarı, 2006). Genel olarak kültür; insanın bir toplum üyesi olarak edindiği tüm yetenek ve alışkanlıkları içine alan, bir toplumun ya da belirli bir grubun birbirleriyle nasıl etkileşim içinde olacaklarını, yapacakları işlerde nasıl bir yaklaşım sergileyeceklerini belirleyen varsayımlar, öğrenilen ve paylaşılan değerler, inanışlar, davranış özellikleri, bir grubu diğerinden ayıran semboller ve normlar bütünüdür (Taylor, 1958; Hofstede, 1980; Di Stefano & Maznevski, 2000; Yeşil, 2011; Koçel, 2014).

Kültür, bir topluma ait davranış örüntülerini uzun yıllar içerisinde bazı etkilere maruz bırakarak şekil almasını ve eğitsel, siyasi, iktisadi gibi bazı toplumsal kurumların oluşmasını sağlar. Bireyler oluşturulan bu kurumlar sayesinde içinde bulunduğu toplumsal öğeler bağlamında her gün yeniden uyum sağlamaya gerek duymadan, toplumsal kural, norm ve standartlara göre yaşamına devam eder (Bates, 2013). Günümüzde hem kendi kültürünü bilen tanıyan hem de başka kültürleri saygı ile karşılayan ve farklı kültürden insanlarla iletişime geçebilen bireylere ihtiyaç duyulmaktadır (Üstün, 2011: 30). Bu niteliklere sahip bireyleri yetiştirme görevi eğitim örgütlerinin görevidir. Eğitim, toplumun üyelerinin bilgileri elde etme ve toplumsal beklentileri paylaşmada kullandıkları bir öğrenme süreci olarak tanımlanmaktadır ve her toplum için büyük öneme sahiptir. Ayrıca eğitim, dil ve din gibi toplumsal kültürün gelişmesinde önemli işlevi olan öğelerden biridir (Yeşil, 2011).

Turkish Studies

International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 12/18

Eğitim olgusunun bu özelliği göz önünde bulundurularak değerlendirildiğinde, eğitim örgütleri, farklı kültürlerden gelen insanların bir arada yaşamak durumunda olduğu kurumlardan biridir. Bu noktada çokkültürlü eğitim ve kültürlerarası eğitim kavramları ön plana çıkmaktadır.

Çokkültürlülük, kültürel çeşitliliğin olumlu, eşit karşılanmasını ve yüceltilmesini ifade eder (Polat, 2012). Çokkültürlü eğitim, farklı kültürleri tanımaya fırsat veren, kalıplaşmış önyargılardan arındıran, öğrencileri yaşamın çoğulcu yönlerine karşı duyarlı hale getiren eğitim yaklaşımıdır (Parekh, 1986, Akt. Gay, 1994). Eğitim sistemi içinde çokkültürlü eğitim felsefesinin kurumsallaşması, eşitlik, karşılıklı saygı, anlayış ve kabul ilkelerine dayanmakta (Baptiste, 1979) ve bu eğitim felsefesi, personel hiyerarşisi, öğretim materyalleri, müfredat ve değerlendirme prosedürleri yoluyla kültürel çeşitliliğe saygıyı gösteren politikalar ve uygulamaları içermektedir (Geneva, 1994). Çokkültürlü eğitim, eşitliğin ve adaletin, karşılıklı saygının, kültürler arası iletişimin artması için çok büyük öneme sahiptir (Banks, 1999; Akt. Aydın, 2013a). Cox ve Blake'e göre (1991) çokkültürlü bir örgütün spesifik özelliklerinden biri, tüm kültür gruplarının birbirine saygı duyduğu, değer verdiği ve birbirinden öğrendiği karşılıklı kültürelleşmenin olduğu ortamdır.

Kültürlerarası kavramı ise, bir toplumda farklı kültürlerin varlığını ve eşit düzeyde etkileşim, diyalog, karşılıklı saygı yoluyla ortak kültür ortaya koyma ve geliştirme imkânını dile getirir (Aydın & Osmanoğlu, 2015). Aynı toplum içinde bulunan bireyler, farklı kültürlerden gelseler de birbirleriyle iletişim ve etkileşim kurmak durumunda kalmaktadırlar. Farklı kültürden gelen bireyler arasındaki etkileşime geçme süreci kültürlerarasılık olarak tanımlanmıştır (Coşgun, 2004). Şimşek'e göre (2009) ise kültürlerarasılık, iki veya daha fazla kültür arasındaki ilişkidir. Gillart ve diğerleri (2000), kültürlerarası öğrenmenin, bizden farklı olanları nasıl algıladığımızı öğrenme biçimi olduğunu ve kültürlerarası öğrenmede baskın grubun çoğunluk diğerlerinin ise azınlık olarak yer aldığı toplumlarda saygıyı yerleştirmeyi amaç edinildiğini belirtir. Kültürlerarası eğitimde amaç, toplum kültürünün içinde yer alan farklı ve alt kültürlerin varlığının kabul edilip, aralarında etkileşim ve alış veriş olmasına fırsat tanınarak varlıklarını devam ettirmeleri için gerekli ortamları oluşturabilmek, böylece kültürel zenginlik ve demokrasiyi güçlendirebilmektir (Küçük ve Gökdağ 1998). Kültürlerarası eğitimin öğrenciye faydaları; sosyal ve kültürel farklılıklara merak uyandırmak, farklılıkları normalleştirerek hayal güçlerini geliştirmek, kendi kültürlerine farklı açılardan bakmasını ve sorgulamasını sağlayarak eleştirel düşünme becerisini geliştirmek, ırkçılığı azaltmak ve çocukların farklı kültürlere duyarlılığını arttırmak olarak sıralanabilir (NCCA: 2010).

Çokkültürlü eğitim, farklı kültürlerin varlığını kabul edip bu kültürlerin tanınmasına yardımcı olurken; kültürlerarası eğitim, farklı kültürel altyapıya sahip bireylerin birbiriyle iletişime geçmesini, işbirliği yapmasını, bir araya gelerek verimli çalışabilme becerisini geliştirmeyi de amaçlar. (Unesco, 2006). Yine aynı şekilde çokkültürlü eğitimde, farklı kültürden gelen öğrencilerin bir arada bulunması söz konusuysa, kültürlerarası eğitimde, farklı kültürden gelen öğrencilerin birbiriyle çeşitli açılardan etkileşim halinde olmaları söz konusudur. Bununla beraber bu iki kavram birbirinin eşanlamlısı olmamasının yanında, birbirinden kesin sınırlarla da ayrılabilir değildir. Çokkültürlü eğitim ortamlarında, kültürlerarası eğitim kendiliğinden gelişebilmektedir. Benzer şekilde ortak amaç olarak; çokkültürlü ve kültürlerarası eğitim sonucunda, öğrencilerden beklenen davranış, farklı kültürlere saygı duymaları ve onları tanıyıp kabullenmeleridir. Böylece toplumlarda yaşanan eşitsizlik ve uygulanan ayrımcılık azalmaya başlayacaktır. Bu nedenle çokkültürlü ve kültürlerarası eğitimin amaçlarına ulaşması ve doğru uygulanması gerekmektedir.

Çokkültürlü eğitim, öğrencilerin, farklı kültürlerden olan diğer bireyleri hoş karşılamalarının sağlanması için, öğrenme ortamlarının farklılaştırılması temeline dayanmaktadır. Bunun için de öğretmenler, öğrencilerinin, kendi kültürleri dışındaki bireylerin değerlerine saygı duymalarını, diğer kültürlerle ilgili ön yargılarını en aza indirmeyi ve bu tür farklılıkların insanlar için bir zenginlik kaynağı olduğu farkındalığını sağlayacak öğrenme ortamları yaratmalıdırlar (Cırık, 2008). Polat'a

göre (2009) çokkültürlü sınıflarda, başarılı olması için öğretmenlerin; ırk, etnik köken, din gibi farklı özellikleri olan öğrencilere ayrımcılık yapmaması ve eğitimde eşitliği sağlayabilme, farklılıklarını kabul etme ve bütünleştiriciliğe vurgu yapma, öğretim sürecinde ders materyallerini kültürel farklılıkları yansıtacak şekilde seçme, bu öğrencilerin farklılıklarını sınıf ortamında deneyimleyebilmesi için fırsat sunma gibi özelliklere sahip olması gerekir. Farklı kültürlerle saygı duyan, duyarlı bireylerin yetiştirilmesi, Birleşmiş Milletler tarafından önem verilen konular arasında yer almaktadır (Başbay ve Bektaş, 2009). Wilson (2008), çokkültürlü eğitim ile etnik özellikleri sınıf iklimine dâhil etme ve bu özellikleri birleştirmenin amaçlandığını ifade etmektedir. Bu amaçla, çokkültürlü eğitimde okul ortamının kültürel çoğulculuğu destekleyecek ve farklı kültürlerle saygıyı benimseyecek biçimde düzenlenmesi gerektiğini dile getirilmektedir (Akt. Başbay ve Bektaş, 2009).

Banks (1999), çokkültürlü eğitimin önemli bileşenlerine dikkat çekerek, bir okulun ne ölçüde çokkültürlü olduğunu belirlemede kullanılabilecek bazı göstergeler önermiştir (Abington-Pitre, 2015). Bunlar; çokkültürlü eğitimi ve çeşitliliği onaylayıp destekleyen **ilkeler beyanı**; etnik ve kültürel çeşitliliği yansıtan **okul çalışanları**; farklı kültürden gelen öğrencilere yönelik olumlu beklentileri ile **okul çalışanlarının tutumu**; farklılıklara ve çeşitliliğe yönelik esnek, değiştirilebilir ve eylem odaklı bir **eğitim müfredatı**; öğrencinin kültürel bilgisi ile öğretim ortamının kültürel bağlantısına destek olacak **aile katılımı**; tüm öğrencileri sürece dâhil eden, etkileşimli, kişiselleştirilmiş ve işbirlikli eğitimi ön planda tutan **öğretim stratejileri**; olaylar, kavramlar ve konular üzerinde çeşitli ırksal, etnik, kültürel bakış açılarını sunan **öğretim materyalleri** ve çokkültürlü eğitimin başarılı bir şekilde uygulanabilmesi için programın her bileşeninin sürekli olarak izlenebilmesine olanak veren **denetlemedir**.

Eğitim kurumunun ilkeler beyanı, gerçekleştireceği çokkültürlü eğitim için kendi içinde tutarlı gerekçeleri ve bu gerekçelerin neden gerekli olduğunu belirten argümanları içermeli, kapsamlı bir çokkültürlü eğitim için planlar geliştirme ve uygulama amacıyla tüm personeli işe koşmalıdır (Aydın, 2013b). Okul çalışanları ve okul çalışanlarının tutumu, çokkültürlü eğitimin en önemli unsurlarından biridir. Öğretmenler, okul yöneticileri ve okulun diğer çalışanları tüm öğrenciler için yüksek beklentiler ve onlara yönelik olumlu tutumlar geliştirmelidir. Ayrıca okulun tüm personeli cinsiyet, etnisite, dil vb. kültürel farklılığı yansıtacak çeşitliliğe sahip olmalıdır. Böylelikle öğrencilere olumlu ve sevecen yollarla karşılık verebilirler (Abington-Pitre, 2015). Müfredat, diğer bir deyişle eğitim programları çokkültürlü eğitime uygun olarak yeniden yapılandırılmalı ki öğrenciler ders konularına, günlük olaylara ve karşılaşılması olası problemlere farklı bakış açısından bakabilsinler. Bununla birlikte müfredatı yeniden düzenlenmiş çokkültürlü okullarda, özellikler öğretmenlerin, öğrencilerin kültürel bilgilerinden haberdar olmaları gerekir. Dikkat edilmesi gereken nokta, eğitim programlarının yeniden gözden geçirilmesiyle farklılıkları içeren düzenlemelerin yenilenen programın ayrılmaz bir parçası haline getirilmesidir (Banks, 2006). Çokkültürlü eğitimde ebeveynlerin katılımı önemlidir, çünkü ebeveynler çocukların ilk ve en önemli öğretmenleridir. Öğrenciler, ebeveynlerinden öğrendikleri bilgi, değer ve inançlarla okula gelirler. Ebeveynler çocuklarının topluluk içindeki değerlerin ve perspektiflerin çeşitliliğini tanımasına yardım eder, işbirlikçi bir problem çözme yapısı oluşturmak için bir aracı görevi üstlenir ve okulda çocuklarıyla beraber tüm öğrencilerin öğrenme fırsatını artırır (Banks & Banks, 2010). Öğretim stratejileri ve materyalleri, öğrencileri çokkültürlü eğitimin etkileşimli ortamına adapte edebilmelidir. Öğrenciler, çokkültürlü sınıflarda farklı ırksal ve etnik gruplara karşı olumlu tutumlara sahip olmalı, sınıf tartışmaları ve müzakerelerinde eşit statüde olmalıdır. Çokkültürlü sınıflardaki öğretmenler, öğrencilerin demokratik tutum ve davranışlarını kazanmalarına yardımcı olan stratejiler ve materyaller kullanır. Aynı zamanda bu gibi materyaller ve öğretim stratejileri, öğrencilerin kendi ırksal, etnik ve kültürel gruplarının dışındaki akranlarıyla daha fazla arkadaşlıklar kurmalarına yardımcı olur (Banks, 2009). Çokkültürlü bir eğitimin başarısı etkili bir denetlemeyi gerektirir. Denetleme belirli kişi veya olguların üstünde odaklanmamalı, temel olarak programdaki her bir

bileşen (çalışanlar, müfredat, materyaller ve stratejiler vb.) izlenmelidir. Bu izleme, yukarıda açıklanan temel ilkelerin gerçekleştirilip gerçekleştirilmediğinin ve çokkültürlü eğitim ortamının korunması için nelerin yapılması gerektiğinin belirlenmesinde çok önemlidir. Bu denetleme ve izlemenin yıllık veya daha kısa dönemli olması mümkün olduğunca çabuk müdahale etmeye olanak sağlayabilir (Aydın, 2013b; Abington-Pitre, 2015; Banks & Banks, 2010)

Okullar içinde barındırdığı kültürel çeşitliliğe ilişkin olumlu davranışların ortaya çıkmasını sağlayan, sadece bireyin değil aynı zamanda toplumun da kültürel ilerleyişinin ve başarısının merkezinde yer alır. Bu düşünceden hareketle kültürel çeşitliliğin yaygınlaştırılması yönetici, öğretmen, öğrenci, veli gibi eğitimin tüm paydaşlarının olduğu kadar toplumun geri kalanının da sorumluluğundadır ve konu disiplinlerarası bir bakış açısıyla değerlendirilmelidir. Eğitimin ilişkili olduğu bu disiplinlerden biri de eğitim temalı filmlerdir. Eğitim temalı sinema filmleri, eğitim örgütlerindeki bireylerin içinde bulundukları toplumla iletişime geçme yöntemleri, o toplumun sorunları konusunda ya da içinde bulundukları toplumun eğitimden ve eğitim örgütlerindeki bireylerden ne tür beklentileri olduğuna dair ipuçları verebilir (Scull ve Peltier, 2007). Çünkü sinema filmleri, bir öğenin diğer öğelerle etkileşimini topluma ileten, toplumun ve kültürünün bir yansımasıdır. Söz konusu bu etkileşimler gerek doğrudan, gerekse de dolaylı bir şekilde kendisini göstermektedir (Duyan, 2013). Sinema araştırmaları gözden geçirildiğinde toplumsal olguların ve kültürel bakış açılarının baskınlığı araştırmalarda kendisini hissettirmiştir (İnceoğlu, 2014).

Filmler, kültürlerin yansıtılmasında önemli bir ifade aracıdır. Sinema filmleri, fikirleri, iletilmek istenen mesajları ve bilgileri, yazılı dokümanlara göre daha güçlü bir şekilde yansıtabilme potansiyeline sahiptir. Dahası her sinema filmi, izleyiciye doğrudan lettiği teatral kısmına ek olarak, içerisinde birçok kültürel ayrıntıyı barındırır (Akcan ve Polat, 2016). Örnek olarak sinema filmlerindeki karakterlerin günlük davranışları, alışkanlıkları, giyim biçimleri gibi ayrıntılar filme yerleştirilmiş kültürel kodlardır (Monaco, 2001). Çünkü sinema filmleri; sadece sözlü ve yazılı ifadeleri değil, gelenekleri, resmi, müziği, dansı, oyunculuğu, edebiyatı, tiyatroyu, mimariyi kısacası bir toplumun ortak oluşturulan simgesel öğeleri ile kültürünü yansıtan temel bileşenleri kullanarak daha geniş ve işlevsel bir toplumsal dil doğurmuştur. Buradan hareketle bir sinema filminde yer alan bu tür kültürel kodların bir araya gelerek temsili bir kavram haline geldiği söylenebilir (Akıncı-Yüksel, 2015). Bu açıdan bakıldığında sinema, eğitimde kullanılabilecek en etkili araçlardan biridir (Diken ve Laustsen, 2011; Yakar, 2013). Ayrıca filmlerde yer alan bazı kültürel öğelerle toplumu oluşturan bireylerin cinsel kimliği, psikolojik durumu, yaşam biçimi, kişilerle ilişkileri, toplumsal değerleri, sosyal statüsü gibi birçok açıdan izleyicilere mesajlar verilir (Tezcan, 1983). Dolayısıyla sinema filmlerinde o toplumun kültürel ipuçlarını bulabilmek mümkündür. İçinde barındırdığı potansiyel göz önünde bulundurulduğunda, filmler aracılığıyla çokkültürlü eğitim ortamlarına dair Banks'ın (1999) önerdiği göstergelere ulaşılacağı düşünülmektedir.

Fennell (2013) "Reel stories of teaching: Film and teacher education" adlı çalışmasında filmlerin öğretmenleri gerçek yaşam koşullarına hazırlanma fırsatı sunduğuna dikkat çekerek, karşılaşacakları durumlarla ilgili bilgi ve tecrübeyi önceden elde etmelerine yardımcı olduğunu belirtir. Kontaş'ın (2016) yaptığı çalışmanın sonuçlarına göre, eğitim temalı filmler, öğretmen adaylarının iş yaşamlarına yönelik olumlu veya olumsuz tutumlarının geliştirilmesinde önemli bir etkiye sahiptir. Lin (2002) de benzer sonuçlara ulaşmıştır. Ona göre filmler, olumlu tutum geliştirilmesine, motivasyon sağlanmasına, öğrenmenin kalıcı hale getirilmesine yardımcı olur. Yine aynı şekilde Tan (2006), filmlerin farklı düşüncelere dikkat çekerek ve öğretmen adaylarına farklı düşünme konusunda katkı sağlayarak yol gösterici bir özellik taşıdığını belirtir. Birkök (2008), sinema filmlerinin belirli bir eğitim modelinde (örneğin çokkültürlü eğitim) belirlenen hedefler doğrultusunda özel bir eğitim aracı olarak yapılandırılabilirliğini veya varolan filmlerin uygun bir eğitim aracı olarak kullanılabileceğini vurgulamaktadır. Bu ve benzeri araştırmalar göstermektedir

ki sinema filmlerinde yer alan tutum ve davranışlar etkili bir şekilde aktarılabilir. Dolayısıyla eğitim temalı filmlerde izleyiciye sunulan çokkültürlü eğitime dair ipuçları, öğretmen ve öğrenci gibi eğitimin ana unsurları başta olmak üzere toplumun bu yönde tutum ve davranış göstermesine olanak sağlayabilir. Bu açıdan değerlendirildiğinde eğitim temalı filmlerin okullarda çokkültürlülüğü ne kadar yansıtabildiği önem arz etmektedir. Bu şekilde çokkültürlü eğitim için gerekli olan eksik faktörlerin tamamlanabileceği öngörülebilir.

Araştırmanın Amacı

Bu çalışmanın amacı, Banks'ın (1999) önerdiği ve bir okulun ne ölçüde çokkültürlü olduğunu belirlemede kullanılabilecek göstergelere göre, eğitim temalı filmlerin çokkültürlü eğitim açısından incelenmesidir.

YÖNTEM

Araştırmanın Modeli

Nitel araştırma olarak tasarlanan bu çalışmanın verileri *doküman incelemesi* yöntemi kullanılarak toplanmıştır. Doküman incelemesi; araştırılması amaçlanan olgu veya olgular hakkında bilgi verebilecek kapasitesi olan dokümanların analizini içerir. Bu yöntem, araştırmalarda doğrudan gözlem veya görüşmenin mümkün olmadığı durumlarda, çalışılan araştırma problemiyle ilişkili yazılı/görsel materyallerin araştırmaya veri kaynağı sağlamasına olanak sağlar (Yıldırım ve Şimşek, 2016). Bu araştırmanın verileri, ortamın doğrudan gözlemi veya kişilerle doğrudan görüşme imkânının olmadığı sinema filmlerinden toplanacağından en uygun yöntem olarak doküman incelemesi yöntemi seçilmiştir. Filmlerin araştırmacılara sunduğu dört önemli avantaj vardır. Bunlardan birincisi, filmlerde jest ve mimikler gibi sözel olmayan ifadeler orijinal formunda sunulur. İkincisi, araştırmacılara aynı davranışı tekrar tekrar izleme olanağı verir. Üçüncüsü, kaydedilmiş olan ancak tekrarı zor ve nadiren gelişen olayların veya davranışların saptanmasına yardımcı olur. Son olarak, araştırmacının vardığı sonuçların geçerliliğini sınanabilir (Marshall & Rossman, 1999; Akt. Yıldırım ve Şimşek, 2016).

Çalışma Materyali

Araştırmanın evrenini eğitim temalı filmler oluşturmaktadır. Bu amaçla, Milli Eğitim Bakanlığı'nın mesleki çalışmalar kapsamında tüm öğretmenlere izlemelerini önerdiği toplam 30 film (<http://oygm.meb.gov.tr/www/mesleki-calismalar-kapsaminda-ornek-kitap-ve-film-listesi/icerik/420>, 09/07/2017) arasından özellikle çokkültürlü eğitim ortamlarını yansıtabilecek 5 film *amaçlı örneklem* yöntemlerinden *ölçüt örnekleme tekniği* ile seçilmiştir. Tam anlamıyla nitel araştırma geleneği içinde ortaya çıkan amaçlı örnekleme yöntemi, zengin bilgiye sahip olduğu düşünülen durumların derinlemesine çalışılmasına olanak vermesi, birçok durumda olay ve olguların keşfedilmesi ve açıklanması açısından araştırmacılara yardımcı olur. Ölçüt örnekleme tekniğinde temel anlayış, araştırmacı tarafından önceden belirlenmiş ölçüt veya ölçütler baz alınarak bu ölçütleri karşılayan durumların çalışılmasıdır (Yıldırım ve Şimşek, 2016). Yani problemle ilgili olarak belirlenen niteliklere sahip durumların örneklem olarak seçilmesi durumudur. Bu çalışmada ölçüt alınan durum, örnekleme alınacak olan filmlerin çokkültürlü eğitim ortamlarını yansıtabilmesidir. Ayrıca bu yöntem, araştırmacının üzerinde çalıştığı araştırması için önemli gördüğü özelliklerin örnek grupta olmasını sağlar (Böke, 2014). Belli ölçütleri karşılayan veya belli özelliklere sahip durumlar üzerinde çalışılmak istenildiğinde tercih edilir (Öztürk ve diğ., 2012). Araştırmanın örneklemini oluşturan filmler ve yapım yılları aşağıdaki tabloda sunulmuştur.

Tablo 1. Çalışma Materyalini Oluşturan Sinema Filmleri

Film Adı	Orijinal Adı	Yapım Yılı	Yönetmen	Menşei
Sevgili Öğretmenim	Mr. Holland's Opus	1995	Stephen Herek	ABD
Tepetaklak Nelson	Half Nelson	2006	Ryan Fleck	ABD
Özgürlük Yazarları	Freedom Writers	2007	Richard LaGravenese	Almanya – ABD
Sınıf	Entre Les Murs	2008	Laurent Cantet	Fransa
Canım Öğretmenim	Monsieur Lazhar	2011	Philippe Falardeau	Kanada – Québec

Veri Toplama Araçları

Veri toplama aracı olarak araştırmacılar tarafından geliştirilen film gözlem formu kullanılmıştır. Araştırmada kullanılan gözlem formu, Banks'ın (1999) önerdiği, bir okulun ne ölçüde çokkültürlü olduğunu belirlemede kullanılabilecek göstergeler temel alınarak hazırlanmış ve derinlemesine inceleme yapabilmek için her bir göstergeye uygun olarak ölçüt sorularla desteklenmiştir. Örneğin; *İlkeler Beyanı* göstergesine ait örnek ölçüt sorusu *Bütün okul kültürü etnik, kültürel ve cinsel çeşitliliği destekliyor mu?* şeklindedir. Bu tarz sorularla çokkültürlü eğitim göstergelerine ait elde edilecek verilerin ayrıntılandırılması amaçlanmıştır. Oluşturulan gözlem formuna, film analizi çalışmaları olan uzmanların görüşleri doğrultusunda son şekli verilmiştir. Form, örnekleme dâhil olmayan bir film üzerinde denenmiş ve araştırma için veri toplanmasına uygun olduğu kanaatine varılmıştır. Film incelemeleri sırasında söz konusu sorulara ait cevaplar ayrıntılı betimsel verilerle kayıt altına alınmıştır.

Verilerin Toplanması ve Çözümlemesi

Bu araştırmanın verileri nitel araştırma yöntemlerinden doküman incelemesi yoluyla toplanmıştır. Nitel araştırma planlanırken bazı durumlarda doğrudan gözlem veya görüşme yeterli veya olanaklı olmayabilir. *Bu gibi durumlarda veya araştırmanın geçerliliğini arttırmak amacıyla* gözlem ve görüşmeye ek olarak kullanılabileceği gibi tek başına yazılı/görsel materyaller araştırmaya dâhil edilebilir. Bu demektir ki, doküman incelemesi tek başına bir araştırma yöntemi olabildiği gibi diğer nitel yöntemlerin kullanıldığı durumlarda ek bilgi kaynağı da olabilir (Yıldırım ve Şimşek, 2016). Bu yöntem bazılarının *belgesel gözlem* (Duverger, 1974) bazılarının ise *doküman metodu* (Rummel, 1968) şeklinde adlandırdığı (Akt; Karasar, 2011, s.183) belgesel tarama yöntemine çok benzemektedir. Belgesel tarama, varolan kayıt ve belgelerin sistemli incelenerek veri toplanması işlemine denir. Bu kayıt ve belgeler, geçmişteki olguların anında iz bıraktığı resim, film, ses vb. kaynaklardır. Belgesel tarama belli bir amaca dönük olarak, (1) kaynakları bulma, (2) okuma, (3) not alma ve (4) değerlendirme işlemlerinden oluşur (Karasar, 2011). Forster'e göre (1995) doküman incelemesi ise; dokümanlara ulaşma, orijinalliğini kontrol etme, dokümanları anlama, veriyi analiz etme ve elde edilen verileri kullanma şeklinde beş aşamadan oluşur (Akt; Yıldırım ve Şimşek, 2016).

Analiz sürecinde nitel veri analizi yöntemlerinden *Betimsel Analizden* yararlanılmıştır. Betimsel analizde elde edilen veriler önceden belirlenen temalara veya görüşme/gözlem sürecinde kullanılan sorulara/boyutlara göre özetlenir ve yorumlanır. Verileri çarpıcı ve etkili bir şekilde yansıtmak için doğrudan alıntılara sık sık yer verilir. Elde edilen veriler önce sistematik ve açık bir şekilde betimlenir, sonrasında bu betimlemeler neden-sonuç ilişkisi açısından irdelenir, yorumlanır ve birtakım sonuçlara ulaşılır (Yıldırım ve Şimşek, 2016). Bu yöntemde amaç, elde edilen verilerin düzenlenmiş ve yorumlanmış bir şekilde okuyucuya sunulmasıdır (Karataş, 2015). Betimsel analiz; (1) analiz için bir çerçeve oluşturma (2) bu çerçevelere göre verilerin işlenmesi (3) bulguların tanımlanması ve (4) bulguların yorumlanması işlemlerinden oluşur (Yıldırım ve Şimşek, 2016). Birinci aşamada, araştırma sorularından, ilgili literatürden veya araştırmadaki boyutlardan yola çıkarak bir çerçeve oluşturulur. İkinci aşamada, veriler, oluşturulan bu çerçeveye göre düzenlenir, anlamlı ve mantıklı bir şekilde bir araya getirilir. Ayrıca araştırmada kullanılacak doğrudan alıntılar

bu aşamada kaydedilir. Üçüncü aşamada, düzenlenen veriler tanımlanır, doğrudan alıntılarla desteklenir. Son aşamada ise, verilerden yola çıkarak öne sürülen bulguların açıklanması, yorumlanması, anlamlandırılması işlemleri yapılır.

Bu araştırmanın analiz sürecinde öncelikle, araştırmada kullanılan gözlem formları çözümlenmiştir. Bu işlem birbirinin ardılı olan dört adımda gerçekleştirilmiştir. İlk olarak, her bir film, araştırma kapsamında kullanılan çokkültürlü eğitim göstergeleri boyutları esas alınarak ana hatlarıyla ortaya konmuştur. İkinci adımda filmlerin ayrıntılı izlenmesi ile bu boyutlara ait betimsel veriler ayrıntılandırılarak anlamlı hale getirilmiştir. Üçüncü aşamada bu ayrıntılı betimsel verilerin hangi göstergeye uygun olduğu, çokkültürlü eğitimi ne ölçüde yansıttığı tespit edilmiştir. Bu aşamadan sonra çokkültürlü eğitimi yansıtan unsurlar, film kareleri ve filmde geçen konuşmalardan doğrudan alıntılar verilerek desteklenmiştir. Elde edilen bulguların anlamlılığı ve bütünlüğü araştırmacılar tarafından sürekli kontrol edilmiştir.

Araştırmanın geçerliliğini sağlamak üzere, örneklem seçimi, veri toplama araçlarının hazırlanması ve çözümlenmesi, verilerin analizi, bulguların yorumlanması gibi araştırma kapsamındaki tüm işlemler ayrıntılı bir şekilde açıklanmıştır. Ayrıca bulgular, literatürdeki diğer benzer çalışmalar ile desteklenmiş, karşılaştırmalar yapılmış, benzer ve farklı yönleri vurgulanmıştır. Öte yandan araştırmanın güvenilirliği için her iki araştırmacı, farklı mekân ve zaman dilimlerinde filmleri izleyerek gözlem formlarının gerekli bölümlerini doldurmuşlardır. Bu şekilde, araştırma ortak bir bakış açısıyla ele alınmıştır. Uyuşum yüzdesi görüş birliğine varılan gözlem sonuçlarının oranlanması ile hesaplanmıştır ve bu yüzde katsayısının güvenilir bir oranda olduğu söylenebilir (>%80). İki araştırmacı arasında yaşanan görüş farklılıklarının giderilmesi amacıyla bir alan uzmanına başvurulmuştur. Bu uzmanın görüşleri doğrultusunda üzerinde uzlaşılan gözlem sonuçları doğru kabul edilmiştir. Bu şekilde araştırmanın güvenilirliği arttırılmaya çalışılmıştır.

BULGULAR

Araştırma kapsamında elde edilen bulgular, Banks'ın (1999) önerdiği ve bir okulun ne ölçüde çokkültürlü olduğunu belirlemede kullanılabilecek göstergeleri temel alınarak 8 başlık halinde sunulmuştur.

İlkeler Beyanı

Bir okulun bulunduğu bölgedeki kültürel çeşitliliği yansıtan, farklı ırklardan, etnik gruplardan, her iki cinsiyetten ve farklı sosyal sınıflardan gelen bireylerin fırsat eşitliğine sahip olacağını belirten bu gösterge, okulun çokkültürlülüğü konusunda sorumluluğunu net olarak ifade eder, çeşitliliği onaylar ve destekler. Bu gösterge filmlerde kendisini en çok gözler önüne seren çokkültürlülük göstergesidir. Cinsiyet dağılımından, ten rengine, cinsel eğilimden anadil farklılıklarına kadar çok çeşitli kültür öğelerine rastlamak mümkündür. Sadece öğrenci isimlerinden bile yola çıkarak bir sınıfın ne kadar kozmopolit bir yapıya sahip olduğunu görebilmekteyiz. Örneğin *Sınıf (Entre Les Murs- 2008)* adlı Fransa yapımı filmde ortalama 25-26 öğrencinin bulunduğu sınıfta birkaç öğrencinin isimleri ve etnik kökenleri şöyledir: *Burak (Türkiye), Esmeralda (Fransa), Boubacar (Fildişi Sahili), Cherif (Cezayir), Süleyman (Mali), Wey (Çin), Nassim (Fas), Carl (Karayipler)*... Diğer taraftan örneklemdaki tüm filmlerde farklı kültürden gelen öğrencilerin aynı ortamda eğitim gördükleri hemen göze çarpmaktadır. Fotoğraf 1'de sol üst köşedeki film karesinde farklı dini inançlara sahip öğrencilerin aynı ayakkabıyı giydiklerini fark etmeleri ve sonrasındaki kısa diyalogları güzel bir ayrıntı olmuştur:

- *Aaa bak bende de aynı ayakkabıdan var!*
- *Evet, benimkiyle aynı. Beraberiz.*

Turkish Studies

International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 12/18

- Evet.

Aynı fotoğrafın sağ köşesinde *Özgürlük Yazarları* filminde başta birbirlerine tahammül dahi edemeyen farklı kültürel altyapıya sahip öğrencilerin, öğretmenin gayretiyle filmin sonlarında birbirlerini her yönüyle kabul etmeleri görülmektedir. Yine fotoğraf 1'in alt kısmında yer alan farklı cinsiyet, ırk, etnik yapı ve ten renginin bulunduğu bir sınıfın portresi sunulmaktadır.

Fotoğraf 1. *Özgürlük Yazarları* (Sağ üstte), *Canım Öğretmenim* (Sol üstte ve Altta)

Fotoğraf 2'de görüleceği üzere, *Canım Öğretmenim* adlı filmde ikisi de Arap kökenli olan öğretmen (Bay Lazhar) öğrencisini (Abdelmalek) okulda anadili olan Arapçayı kullanılmaması konusunda uyarmaktadır.

Bir başka sahnede sınıfça fotoğraf çekilirken yine aynı ikili aynı sorunla karşımıza çıkmaktadır:

- (Fotoğrafçı) *Yeni öğretmeni de isteriz, şurası boş.*
- (Abdelmalek) (arapça)
- (Öğretmen) *Okulda Fransızca konuş Abdelmalek !*

Turkish Studies

International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 12/18

Fotoğraf 2. Canım Öğretmenim

Bu uyarılardan sonra aynı tepkiyi bu kez öğrenci öğretmenine vermektedir (Fotoğraf 3). İngilizce dersine katılan Bay Lazhar, derste Arapça konuşunca öğrencisi hemen olaya müdahil olur. Fotoğraf 4'te konuşmacıların dinleyicilere hitap ettiği sahnelerde, dinleyici kitlenin arasındaki işitme engelli öğrenciler de unutulmamış ve işaret dili ile tam bir iletişim kurulmaya çalışılmıştır. Aslında çokkültürlü eğitimi destekleme eğilimi başlarda baskın kültür altındaki azınlık gruplarının akademik başarılarını kapsayacak şekilde tanımlanmıştır. Daha sonra bu kapsam kadınlar, engelliler, homoseksüeller, azınlık dilleri, özel ilgi bekleyen gruplar gibi konuları içine alacak şekilde genişletilmiştir (Jackson, 2004).

Fotoğraf 3. Canım Öğretmenim

Turkish Studies

International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 12/18

Fotoğraf 4. Sevgili Öğretmenim

Okul Çalışanları

Bazı araştırmalar (Chisholm, 1994; Abington-Pitre, 2015) okul çalışanlarının etnik, ırksal veya cinsel gibi kültürel çeşitliliği yansıtmasını daha büyük bir hedef olarak belirtmelerine rağmen bu çeşitliliğin henüz oluşturulamadığını, dahası yakın bir zamanda da oluşturulamayacağını iddia etmektedir. Abington-Pitre (2015) okullarda etnik ve kültürel farklılığı olan çalışanların daha çok kafeterya, arazi işçisi, kapıcı, otobüs şoförü veya büro elemanı / idarecisi olarak istihdam edildiklerini belirtir. Ancak filmlerdeki özellikle yönetici ve öğretmen kadrosu bu araştırmacıların iddialarıyla çelişmektedir. Çünkü araştırmanın örneklemini oluşturan tüm filmlerdeki okulların, özellikle okul örgütünün üst düzey personelleri olan yönetici kadrosu bu kültürel çeşitliliği tam anlamıyla yansıtmaktadır. Fotoğraf 5'te görüldüğü üzere okul yönetiminde bulunan müdürlerden 3'ü kadın 2'si erkektir. Aynı zamanda müdür ve müdür yardımcılarının birlikte görüldüğü filmlerde müdür hangi cinsiyete mensupsa yardımcısının karşı cinsiyetten olduğu göze çarpmaktadır. Örneğin; Özgürlük Yazarları filminde müdür erkek, yardımcısı kadın; Sevgili Öğretmenim adlı filmde müdür kadın iken yardımcısı erkektir. Yine aynı şekilde Sınıf filminde müdür erkek, yardımcısı kadındır.

Fotoğraf 5. Okul yöneticilerinin kültürel çeşitliliği

Bununla birlikte öğretmenler arasında da cinsiyet, ten rengi, etnik köken vs. anlamında tam bir çeşitlilik söz konusudur. Tepetaklak Nelson filminde okul müdürü siyahi bir Amerikalıdır. Bu çeşitliliği *Sınıf* adlı filmde bir karede (Fotoğraf 6) ve *Canım Öğretmenim* adlı filmde iki öğretmen arasındaki bir diyalogda da görmekteyiz. Bu diyalogda okul çalışanlarının cinsiyet olarak eşit sayılabilecek bir oranda kadın ve erkekte oluştuğu ortaya çıkmaktadır:

- *Sanki zirve toplantısı.*
- *Ne toplantısı?*
- *Erkekler. Sen geldiğinden beri yüzde elliden fazla erkek oldu.*
- *A evet, takviye güç geldi.*
- *Göreceksin burada kadın çokluğu vardı.*

Turkish Studies

International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 12/18

Fotoğraf 6. Sınıf adlı filmde öğretmenler odası.

Okul çalışanlarının tutumu

Okul çalışanlarının farklı öğrencilere yönelik olumlu-olumsuz tutum ve beklentileri yansıtan bu ölçütü doğrulamak veya değerlendirmek oldukça zordur (Abington-Pitre, 2015). Ancak sınıf içindeki uygulamalardan yola çıkılarak tahmin yürütülebilir. *Sınıf* filminde öğretmenin öğrencilerden isimlerinin yazılı olduğu bir kâğıdı masaya koymalarını istedikten sonra bir öğrencinin, isminin altına etnik kökeninin ait olduğu Cezayir bayrağını çizmesi (Fotoğraf 7), bu anlamda yasakçı bir kültürün olmadığı şeklinde yorumlanabilir.

Fotoğraf 7. Sınıf

Sınıf içindeki kültürel açıdan farklı öğrencilere yönelik öğretmenlerin tutumları, algıları ve eğilimleri, öğrencilerin eğitiminin ve motivasyonunun yanı sıra öğretimde fark yaratmak için önemli bir unsurdur. Bu algı ve tutumlar öğretmenlerin ve öğrencilerin beklentilerini de etkiler (Alismail, 2016). Örneklemdaki filmlerde genel olarak öğretmenlerin çokkültürlü eğitime yönelik olumlu tutum içinde oldukları, bunun aksine yönetimin ve bazı öğretmenlerin olumsuz tavır içinde oldukları görülmektedir. Bunu Özgürlük yazarları filmindeki başarılı bir öğrencinin, akademik başarısı düşük, kenar mahallelerde yaşayan öğrencilerin bulunduğu sınıfa girmek istemesini müdür yardımcısıyla konuşmasında görmekteyiz:

- *Sen takdirlik bir öğrencisin, Bayan Gruwell'in sınıfına geçersen bunun ortalamamı nasıl etkileyeceğini düşün!*

Turkish Studies

International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 12/18

- *Bu benim için önemli değil, notum yine aynı olacak. Bakın Bayan Campell, bu okula ilk kez geldiğimde ortalamam 4'tü. Ama ileri İngilizce ve matematik derslerine başvurduğum zaman bana sınıftaki tek "siyah" olmamın iyi olacağı söylendi. Sınıfa katıldığında öğretmenim bana dedi ki: "Viktoria, insan takdirlik öğrenciler arasında Afrika kökenli Amerikalıları pek sık göremiyor.*

Sevgili Öğretmenim adlı filmde, müzik öğretmenin, sınıfında *Rock'N Roll* stili bir müzik türüyle öğrencilerine ulaşmaya çalıştığı görülmekte ancak okul yönetimi tarafından engellenmeye çalışılmaktadır. Okul yönetimin bu davranışı kültürel bir engellemeye örnektir.

- *(Müdür) Bay Holland, öğrencilere Rock'N Roll öğrettiğinizi duydum.*

- *(Öğretmen) Bir sakıncası var mı?*

- *(Müdür yardımcısı) Sakınca mı? Evet, sanırım var. Bizim işimiz öğretmek! Eğer ortada bir disiplin yoksa, ne biz öğretebiliriz ne de öğrenciler öğrenebilir.*

- *(Öğretmen) Özür dilerim, tam olarak ne demek istiyorsunuz Bay Gene?*

- *(Müdür yardımcısı) Demek istediğim şey şu; Rock'N Roll doğası gereği disiplinin bozulmasına yol açar.*

- *(Öğretmen) Rock'N Roll'un varlığını yadsımanı mı istiyorsunuz?*

- *(Müdür yardımcısı) Benim... yani bizim söylemeye çalıştığımız şey, sadece klasikleri öne sürmeniz gerektiğidir.*

Müfredat

Toplumların kültürel değerleri, öğrencilerin öğrenme stillerini etkiler. Ayrıca okul yöneticilerinin desteği ile öğretmenlerin derste eğitim müfredatını sunma metotlarını yeniden değerlendirmeleri gerekir. Öğretmenler, farklı kültürlerden gelen öğrencilerin öğrenmelerine yardımcı olarak ve çocuklara kendi kültürlerine uygun stilde öğretmek için yöntemlerini değiştirerek çokkültürlü bireyler geliştirebilirler (Leon, 1976). Okul programları ve müfredatları çokkültürlü eğitim gereklerine uygun olarak yeniden oluşturulmalıdır. Çünkü farklı kültürlerden gelen öğrencilerin konulara olaylara ve problemlere yönelik farklı bakış açısından bakabilmeleri için bu en temel koşuldur (Banks, 2006). Ancak günümüz okullarının artık olmazsa olmazı olan çokkültürlü bakış açısının halen tam anlamıyla yerleşemediğini Özgürlük Yazarları filminde görmekteyiz:

- ... *"neden Siyah edebiyatı okumuyoruz?" diye sorduğumda, bana "okumuyoruz, çünkü içinde çok fazla seks, uyuşturucu ve küfür var" dedi. Müfredata uygun değil dese, daha iyi olur diye düşündüm.*

Ancak bu olumsuzluklara rağmen filmdeki öğretmen, olayları farklı bakış açılarından görebilmeleri adına, öğrencilerin kendi kültürlerine ait öğeler barındıran müfredat dışı kitapları eğitim-öğretim faaliyetlerine dâhil etmiştir (Fotoğraf 8).

Fotoğraf 8. Özgürlük Yazarları

Ebeveyn Katılımı

Ebeveynleri kültürel bilgilerini paylaşmaya çağırmak, genel olarak sınıf / okul ortamında öğrencilerin ve ailelerinin daha iyi anlaşılmasına yönelik kapılar açacaktır. Ancak örnekleme alınan filmlerden hiçbirinde okuldaki kültürel paylaşım katkıda bulunabilecek bir “veli etkinliği” örneğine rastlanmamıştır. Filmlerde velilerin görüldüğü sahnelerde, klasik olarak “öğrencinin akademik başarısı veya disiplin sorunları” temelinde öğretmen-veli görüşmesi yapıldığı görülmektedir. Yapılan araştırmalar da bu bulguyu destekler niteliktedir. Abington-Pitre (2015), ebeveynlerin okullarla olan iletişim kurma nedenlerinin, müfredat geliştirme değil, genellikle disiplin sorunları ya da IEP (bireysel eğitim planları) üzerine kurulu olduğunu belirtir. Bununla birlikte, sadece veli toplantılarına bile katılımın düşük olduğu sınıflar, kenar mahallelerden gelen öğrencilerin bulunduğu sınıflar olarak sahnelenmiştir. Bu bulgu, farklı kültürlere yönelik algıyı ortaya koymasından önemlidir. Fotoğraf 9’da akademik başarısı yüksek, genelde baskın kültürden gelen öğrencilerin sınıf öğretmeni ile Afrika kökenli Amerikalı veya Asya göçmeni öğrencilerinin sınıf öğretmeninin düzenlediği “veli toplantısı”na katılım düzeyleri görülmektedir. Baskın kültürden olan *Beyaz Amerikalı* öğrencilerin velileri okula oldukça ilgili olarak gösterilirken, Afro-Amerikan veya Asya göçmeni öğrencilerin ebeveynlerinden tek bir katılım bile olmamıştır.

Turkish Studies

International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 12/ 18

Fotoğraf 9. *Özgürlük Yazarları*

Öğretim Stratejileri ve Materyalleri

Çok kültürlü eğitim, okulları, tüm öğrencilere eşit öğrenme fırsatı verecek şekilde yeniden yapılandırmaya çalışan, tüm öğrencileri güçlendiren ve adeta onların sesine tercüman olacak öğretim stratejilerini tanımlayan bir eğitim reformudur (Banks, 1995). Öğretim stratejileri ve materyalleri çokkültürlü eğitimin beş boyutundan eşitlikçi pedagoji boyutuyla yakından ilgilidir. Bu boyut öğretmenlerin çeşitli kültür gruplarından gelen öğrencilerin akademik kazanımlarını kolaylaştıracak öğretim yöntem ve metotlarını kullandıkları zaman ortaya çıkmaktadır. Bir öğretmenin bu konuda başarılı olabilmesi için farklı kültürlerden gelen öğrencilerin kültürel özelliklerine duyarlı öğretim teknikleri kullanması gerekir (Aydın, 2013b: 34-37). *Sınıf* filminde öğretmenin öğrencilerden kültürlerine dair ipuçları barındıran ve kendilerine ait portrelerini yazıp bunu sınıfta okumalarını istemesi, beğendiği portreleri sınıf panolarına asması (Fotoğraf 11) öğrencinin kendi kültürünü veya bireysel deneyimlerini paylaşması için iyi bir strateji / yöntem olduğu düşünülmektedir. Yine aynı şekilde *Özgürlük Yazarları* filminde öğretmenin sınıfa getirdiği müzikçalar ile öğrencilerin çok aşina olduğu müzik türünden örnekler ile dersi işlemeye çalışması, öğrencilerin kültürel özelliklerine duyarlı olduğuna bir örnektir (Fotoğraf 10). Gay (2000), etkili öğretmenlerin, öğrencilerin belirgin özgeçmişlerinin farkında olduğunu ve farkında olduğu bu bilgilerini etkili öğretme materyallerine dönüştürebildiklerini belirtir (Akt. Aydın, 2013b).

Turkish Studies

International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 12/18

Fotoğraf 10. Özgürlük Yazarları

Fotoğraf 11. Sınıf

Canım öğretmenim adlı filmde bir öğretmen, Batı dünyasının Afrika'ya bakışını büyük ölçüde etkileyen Sir David Livingstone'nun (https://en.wikipedia.org/wiki/David_Livingstone) Afrika'da Nil Nehrine çıkışını ve köleliği, önce sınıftaki panolara fotoğraflar asarak, sonra da bu olayı öğrencilerine drama yaptırarak anlatması dikkat çekici bir örnektir (Fotoğraf 12). Çok kültürlü eğitim, müfredat alanındaki konuları (ör. Okuma / edebiyat / yazı, matematik, fen, sosyal bilgiler ve sanatlar (müzik, drama, sanat vb.) kapsayan gelişimsel ve kültürel açıdan uygun bireyselleştirilmiş çok kültürlü tematik üniteler kullanılarak öğretilirse en etkili olur (Abington-Pitre, 2015).

Turkish Studies

International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 12/18

Fotoğraf 12. Canım Öğretmenim

Tepetaklak Nelson filminde, öğrencilerin büyük çoğunluğunun Afro-Amerikan olan sınıfın duvar panoları da öğrencilerin kültürel altyapılarına uygun hazırlandığı görülmektedir. Panolarda Nelson Mandela'nın yanı sıra Afrika kökenli çocukların fotoğrafı ve Afrika kıtasına ait bir çok çizim bulunmaktadır (Fotoğraf 13). Aynı şekilde Kanada yapımı Canım Öğretmenim filminde panolar Afrika temalı fotoğraf ve madeni paralarla süslüdür (Fotoğraf 14).

Fotoğraf 13. Tepetaklak Nelson

Turkish Studies

International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 12/18

Fotoğraf 14. Canım Öğretmenim

Çokkültürlü eğitimde öğrencileri sürece katan, kişiselleştirilmiş, etkileşimli, öğrencilerin sesine kulak veren içerik kullanılmalıdır (Aydın, 2013b). Özgürlük Yazarları filminde, öğretmen neredeyse tamamının varoşlarda yaşayan ve sokak çeteleriyle iç içe olan öğrencilerine ulaşabilmek adına, öğrencilerin kendilerini içinde bulabilecekleri kitaplar kullandığı görülmektedir (Fotoğraf 15)

Fotoğraf 15. Özgürlük Yazarları

Öğretim stratejileri ve materyalleriyle ilgili belki de en dikkat çekici bulgulara Kanada yapımı Canım Öğretmenim filminde rastlanmıştır. Örneğin, Amerikan kültürüne ait bir Kızılderili büstü, hemen arkasında Afrika kültürüne ait heykelcikler (Fotoğraf 16) ve Danimarka Kültürüne ait Viking gemisi (Fotoğraf 17) bunlardan bir kaçıdır. Viking gemisinde bulunan askerler yerine sınıftaki öğrencilerin fotoğraflarının kullanılması güzel bir ayrıntı olarak göze çarpmaktadır.

Turkish Studies

International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 12/18

Fotoğraf 16. Canım Öğretmenim

Fotoğraf 17. Canım Öğretmenim

Yine aynı filmde (Canım Öğretmenim) bir öğretmenin derste yerlilerle ilgili bilgi vermesi, çokkültürlü derse bir örnek niteliğindedir:

- ...yerli maneviyatı. Burada yerli derken neyi niteliyorum çocuklar?

Turkish Studies

International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 12/18

- Kızılderililer.
- Ama burada Kızılderili derken...
- Amerika kıtası.
- Çok doğru. Amerika kıtası, yani Amerikan yerlileri. Şimdi biraz hafızanızı kurcalayın ve her yaz Amerikan yerlilerinin kutladığı büyük bayramı söyleyin. Şimdi sizi dinliyorum.
- Pow Pow!
- Hayır, Pow Pow daha çok kovboyların bayramı. Başka fikri olan var mı?
- Pow Wow
- Pow Wow. Çok güzel.... Yerli konusundan çıkmadan önce kim kendi kelimeleriyle “şaman”ın ne olduğunu açıklayacak?

Denetleme

Çokkültürlü bir eğitim programının başarılı olabilmesi etkin bir denetlemeye bağlıdır. Bu denetleme; çokkültürlü eğitim hedeflerine ulaşıp ulaşılmadığını, bu hedeflere ulaşmak için yapılması gerekenleri, çokkültürlü eğitimin başarıya ulaşabilmesi için paydaşların motive edilmesi, derslerde kullanılan içerik ve stratejilerin çokkültürlü eğitime uygunluğu, farklı kültürden gelen öğrencilere uygun testler ve değerlendirme ölçütleri gibi durumları kapsar (Aydın, 2013b). Kısaca çokkültürlü eğitim programının her bileşeni sürekli olarak izlenir (Abington-Pitre, 2015). Ancak örneklemdeki filmlerin tamamında denetlemeye ait herhangi bir bulguya rastlanmamıştır.

SONUÇ TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Çok kültürlü eğitimin başarılı bir şekilde uygulandığı okullarda öğretmenler ve okul yöneticileri, tüm öğrenciler için yüksek beklentilere ve onlara karşı olumlu tutumlara sahiptir. Ayrıca tüm öğrencilere pozitif ve sevecen yollarla yanıt verirler. Resmi müfredat, farklı kültürel ve etnik grupların yanı sıra her iki cinsiyetin deneyimlerini ve perspektiflerini yansıtır. Etkili bir eğitim süreciyle bireylere kendisinin ve başkalarının kültürel geçmişlerini, değerlerini ve geleneklerini anlama becerisi kazandırılmak istenilmektedir (Başbay, Kağnıcı ve Sarsar, 2013). Öğretmenlerin kullandıkları öğretim biçimleri, öğrencilerin öğrenme ve motivasyon stilleri ile eşleşir. Öğretmenler ve okul yöneticileri, öğrencilerin ilk dilleri (anadilleri) ve lehçelerine saygı gösterirler. Okulda kullanılan öğretim materyalleri, farklı kültürel, etnik ve ırksal grupların perspektifinden olayları, durumları ve kavramları anlamlı hale getirir. Okulda kullanılan ölçme araçları ve değerlendirme yöntemleri kültürel açıdan hassastır ve tüm öğrencilerinin yeteneklerinin temsil edilmesine yardımcı olur.

Bu çalışmada eğitim temalı filmler, çokkültürlü eğitim açısından incelenmeye çalışılmıştır. Çalışma bulguları incelendiğinde Banks'ın önerdiği çokkültürlülük göstergelerinden bazılarına (*İlkeler beyanı, okul çalışanları, okul çalışanlarının tutumu, müfredat, öğretim stratejileri ve materyalleri*) ulaşılmış bazılarına (*Ebeveyn katılımı, Denetleme*) dair ipuçlarına ise ulaşılammıştır.

Toplum içinde var olan kültürleri, farklı değer, inanç, yaşam tarzına sahip farklı ırk ve etnik grupları kabullenmek, her bir bireyin eşit olduğunun önemini ortaya çıkarmak demokratik yaşamın vazgeçilmez koşuludur. Banks (1999) çokkültürlü eğitim ortamında çalışanların (öğretmen, yönetici, personel vb.) okul içinde bu çok kültürlülük göstergelerine önem vererek, yeniden düzenler ve yapılandırır, farklı etnik, kültürel, dil gruplarından ve her iki cinsiyetten öğrencilerin daha yüksek

akademik başarılarının yanında daha demokratik tutum sergileyeceklerini dile getirir. Çokkültürlü bir okulun ilkeler beyanı, okulun bulunduğu bölgede çokkültürlülüğü meşru kılması ve yaşatması, bu yolla kültürel çeşitliliği desteklemesi gibi büyük amaçlara hizmet edebilir. Araştırma kapsamında incelenen filmlerdeki okulların ilkeler beyanı açısından çokkültürlülüğü iyi derecede destekledikleri söylenebilir. Ülkemiz farklı inanç, ırk, dil ve özellikle son yıllardaki savaş ortamından kaçıp ülkemize sığınan farklı kültürden insanların bir arada bulunduğu kozmopolit bir özellik göstermektedir. Bu açıdan düşünüldüğünde, okullarımızın her birinin çokkültürlülüğü benimseyen ve destekleyen dahası çokkültürlülüğü yaşayan kurumlar olması için beyan edeceği ilkelerin, öğrencilerin hem daha başarılı hem de daha demokratik olması adına itici bir güç olacağı aşîkârdır.

Okul çalışanları ve okul çalışanlarının tutum-beklentileri, çokkültürlü eğitimin başarıyla hayata geçirilmesinde çok önemli bir yer tutmaktadır. Marangoz, Aydın ve Adıgüzel (2015) yaptıkları araştırmada okul çalışanlarının (öğretmen ve yöneticiler) çokkültürlü eğitime yönelik olumlu algılara sahip olduğunu ve bunun çokkültürlü eğitimin başarısı için oldukça önemli olduğunu belirtmişlerdir. Öğrencilerin, toplumun farklı ırklardan, dillerden, kültürlerden oluştuğunu ve her bir farklılığa değer verildiğini görmelerini sağlamanın en kolay yolu, okul çalışanlarının cinsiyet, ırk, kültür ve dil çeşitliliği olan bireylerden oluştuğunun farkındalığından geçer. Okul çalışanlarının tümünün, baskın kültürden gelen bireylerden oluştuğu bir okulda eşitlikten ne kadar söz edilirse edilsin inandırıcı olmayacaktır. Eğer öğrenciler okul ortamlarında önemli pozisyonlarda gördükleri kişilerin çeşitliliğini bizzat deneyimlense, çokkültürlü bir yaşamı benimsemekte zorlanmayacaktır. Örneklemedeki filmlerin tamamında okul çalışanlarının farklı gruplardan oluştuğu görülmektedir. Farklı cinsiyet, ırk, ten rengi ve dil gibi kültürel açıdan farklı bireyler en başta okul yönetiminde sonra da öğretmenler ve diğer personel arasında kendisini göstermektedir. Ancak bu durumun ülkemizde tam olarak yansıtıldığını söylemek zordur. Özellikle yönetim kademelerinde cinsiyetçi bakış açısının yerini eşitlikçi bir bakış açısının aldığını söylemek henüz mümkün değildir. Çiçek-Sağlam ve Bostancı (2012) yaptıkları çalışmada MEB merkez teşkilatındaki üst yönetim kadroların kadınların yer almadığını, il ve ilçe milli eğitim müdür ve müdür yardımcılar arasında erkeklere oranla kadınların çok düşük sayıda kaldıklarını belirtmişlerdir. Aynı çalışmada Türkiye genelinde okullarda erkek yöneticilerin kadın yöneticilerden belirgin bir şekilde fazla oldukları dile getirilmektedir. Diğer yandan özellikle öğretmenlerin farklı kültürden gelen öğrencilere karşı olumlu tutum ve beklentilere sahip olmaları, bu öğrencilerin akademik ve sosyal uyum başarılarını önemli ölçüde arttıracaktır. Öğrenci davranışı ve başarısı, öğretmen beklentisi ile karşılıklı etkileşim içindedir (Aydın, 2013b). Öğretmenler öğrencilere yönelik olumlu tutuma sahip ve yüksek beklenti içinde oldukça öğrenci başarısı daha yüksek olacaktır. Aynı şekilde öğrenci başarısı yükseldikçe öğretmenin tutum ve beklentisi de yükselecektir. Ancak öğretmenler farklı kültürel altyapısı olan öğrencilerin bilişsel ve sosyal gerçeklerine karşı hassas olmalı ve bu öğrencileri harekete geçirmek için farklı ve çeşitliliği destekleyen yollar denemelidir.

Çok kültürlü okullar, okul / toplum içerisindeki kültürel ve etnik grupların yanı sıra her iki cinsiyetin deneyimlerini, dillerini, kültürlerini ve bakış açılarını yansıtan resmi bir müfredat kullanmaktadır (Abington-Pitre, 2015). Bu okullarda etnik çalışmalar, müfredata eklenmemeli (salt ekleme olmamalı) veya yalnızca etnik azınlıklara yönelik olmamalıdır. Bunun yerine, çokkültürlülüğü destekleyen çalışmalar, yeni varsayımlara, yeni perspektiflere ve öğrencilerin yeni bir anlayışa ilişkin çokkültürlülük deneyimine dayanan, yeni görüşler kazanmasına yardımcı olacak bir müfredat oluşturulma süreci olarak görülmelidir (Banks, 2006). Örneklemede yer alan filmlerde bu anlayışı yansıtabilecek müfredattan ziyade, öğretmenlerin kişisel çabaları ile daha çok müfredata ekleme olabilecek unsurlar göze çarpmaktadır. Ülkemizde de son yıllarda müfredatta çokkültürlülük bağlamında çeşitli çabalar görülmekle beraber program içerikleri ders etkinliklerine çok iyi yansıtılmadığı belirtilmektedir (Keskin ve Yaman, 2014; Şimşek, 2007) Günümüz eğitim kurumlarının çokkültürlü eğitimi bu şekilde dar kapsama sığdırmak yerine literatürde sıklıkla

vurgulanan şekilde, toplum içindeki kültürel grupları içeren, farklı bakış açıları sunan yeni bir müfredat kullanmaya istekli olmalıdır.

Ebeveynleri ve diğer topluluk üyelerini kültürel bilgilerini paylaşmaya çağırmak, genel olarak sınıf/okul toplumunda çocukların ve ailelerinin daha iyi anlaşılmasına yönelik kapılar açacaktır. Ancak örnekleme alınan filmlerde ebeveynlerin okuldaki tek etkinlikleri, çocuklarının başarı durumlarını öğrenmek ve disiplin sorunları konusunda çözüme katkıda bulunmak olarak göze çarpmaktadır. Oysaki eğitim en başta evde başlar ve okulda ebeveyn desteğiyle devam eder. Çokkültürlü eğitimin genç zihinlerde yer edinebilmesi için ebeveynlerin desteği şarttır. Bu açıdan okullar, ebeveynlerin ve aile üyelerinin kültürel çeşitliliğe destek olacak şekilde programlar düzenlemeli, farklı kültürlerin kendilerini ifade etmelerine olanak sağlamalıdır. Okullar ve aileler, herkesi kültürel çeşitliliğe davet etmeli, stereotipleri yok etmelidir. Toplumun tüm üyelerini cesaretlendirmeli ve eğitimde çeşitlilik talebinde bulunmalıdır.

Banks (1995) çokkültürlü eğitimi, tüm öğrencilere eşit öğrenme fırsatı verecek şekilde okulları yeniden yapılandırarak, tüm öğrencileri güçlendiren ve hiçbir öğrenciyi arkada bırakmayacak öğretim stratejilerini içeren bir eğitim reformu olarak tanımlamaktadır. Tanımdan da anlaşılacağı üzere tüm öğrencileri kapsayan öğretim stratejileri ve bu stratejilere uygun materyal kullanımı, çokkültürlü eğitimin önemli bileşenleri arasında yer almaktadır. Ancak bazı materyaller, özellikle kitaplar bazen içinde önyargılar barındırır. Bu önyargılar çoğu zaman baskın kültürden olanları ön planda tutarken azınlık gruplarını yok sayar veya gereken önemi göstermez. Düşünceler özellikle hâkim toplumun erkek birey bakış açısının üzerine yoğunlaşır (Aydın, 2013b). Örneklemedeki filmler incelendiğinde özellikle öğretim strateji ve materyalleri konusunda oldukça zengin bulgulara rastlanmıştır. Bu bulgulardan yola çıkarak okulların çokkültürlü eğitim için gerekli olan yeniden yapılandırma sürecine girdiği söylenebilir. Filmlerdeki okullarda eğitsel materyaller adeta dönüştürülmüştür ve öğretmenlerin olayları farklı etnik ve kültürel bakış açısıyla değerlendirme çabaları, varolan veya var olabilecek önyargı ve varsayımları çözüme girişi olarak düşünülebilir. Buradan hareketle, bütün okulların eşitliği vurgulayan, farklılıkları destekleyen, tüm öğrencilerin kültürel özelliklerini yansıtan öğretim strateji ve materyalleri kullanmaları, öğrencilerde gelişme ihtimali olan önyargıların ve varsayımların önlenmesi için önemli bir adım olabilir.

KAYNAKÇA

- Abington-Pitre, A. (2015). Where did we go wrong? Eight characteristics of a multicultural schools. *Universal Journal of Educational Research*, 3(2), 99-103.
- Akcan, E. VE Polat, S. (2016). Eğitim konulu Türk filmlerinde öğretmen imajı: Öğretmen İmajına tarihi bakış. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 22 (3), 293-320.
- Akıncı-Yüksel, N. A. (2015). Kültürel bir ürün olarak Türkiye’de sinema filmlerinde okul, öğretmen ve öğrenci temsilleri. *Global Media Journal: Turkish Edition*, 6(11), 1-17.
- Alismail, H. A. (2016). Multicultural education: Teachers’ perceptions and preparation. *Journal of Education and Practice*. 7(11), 139-146.
- Aydın, H. (2013a). *Dünyada ve Türkiye’de Çokkültürlü Eğitim Tartışmaları ve Uygulamaları*. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Aydın, H. (2013b). *Çokkültürlü eğitime giriş*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Aydın, M. Ş., & Osmanoğlu, C. (2015). *Kültürlerarası Din Eğitimi*. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.

- Banks, J. A. (1995). Multicultural education and curriculum transformation. *Journal of Negro Education*; (64), 390-400.
- Banks, J. A. (1999). *An introduction to multicultural education* (2nd Ed). Boston: Allyn and Bacon.
- Banks, J. A. (2006). *Race, culture and education: The selected Works of James A. Banks*. Routledge, Taylor and Francis Group: London and New York.
- Banks, J. A. (2009). Diversity, group identity, and citizenship education in a global age. In *The Routledge International Companion to Multicultural Education* (Ed. James A. Banks. New York: Routledge, Taylor and Francis.
- Banks, J. A. & Banks, C. A. M. (2010). *Multicultural Education: Issues and perspectives*. (7th edition). USA: John Wiley & Sons, Inc.
- Başbay, A. Ve Bektaş, Y. (2009). Instructional Environment and Teacher Competences in the Context of Multiculturalism. *Education and Science*, 34 (152), 30-43.
- Başbay, A., Kağnıcı, Y. D. ve Sarsar, F. (2013). Eğitim fakültelerinde görev yapmakta olan öğretim elemanlarının çokkültürlü yeterlik algılarının incelenmesi. *Turkish Studies International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*. Volume 8/3 Winter 2013, p. 47-60, ISSN: 1308-2140, www.turkishstudies.net, DOI Number: <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.4045>, ANKARA-TURKEY
- Bates, D. G. (2013). *21. Yüzyılda Kültürel Antropoloji: İnsanın Doğadaki Yeri*. İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Birkök, M. C. (2008). Bir toplumsallaştırma aracı olarak eğitimde alternatif medya kullanımı: Sinema filmleri. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 5(2), 1-12.
- Böke, K. (2014). *Sosyal bilimlerde araştırma yöntemleri*. Alfa Yayıncılık: İstanbul.
- Cırık, İ. (2008). “Çokkültürlü eğitim ve yansımaları”. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, (34), 27- 40.
- Coşgun, Ş. (2004). *Kültürlerarası İletişim Sürecinde Kalıp Düşüncelerin Ve Önyargıların Rolü: “Antalya’da Yaşayan Güneydoğulular İle Antalya Yerlileri Arasındaki Kalıp Düşünceler Ve Önyargılar*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Cox, T. H. Ve Blake, S. (1991). Managing Cultural Diversity: Implications for Organizational Competitiveness. *The Executive*, 5 (3). 45-56.
- Çiçek-Sağlam, A. Ve Bostancı, B. A. (2012). Milli eğitim bakanlığı merkez ve taşra örgütleri yönetim pozisyonlarında kadınların temsil edilme düzeyine yönelik yönetici görüşleri. *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*. 5(2), 140-155
- Di Stefano, J. J., & Maznevski, M. L. (2000). Global Leaders: Developing global leaders through membership on global teams. *Human Resource Management*, 39(2-3), 195-208.
- Diken, B. Ve Laustsen. C. B. (2011). *Filmlerle sosyoloji* (Çev. S. Ertekin). İstanbul: Metis.
- Duyan, Y. (2013). 1980 öncesi Türkiye sinemasında kadın temsilleri: Adı Vasfiye filmi üzerine bir inceleme. *II. International Conference on Communication, Media, Technology and Design*. 02-04 May 2013 Famagusta – North Cyprus.
- Fennell, H. A. (2013). Reel stories of teaching: Film and teacher education. *Action in Teacher Education*, 35(5-6), 445-461.

- Gay, G. (1994). A Synthesis of Scholarship in Multicultural Education. <http://www.ncrel.org/sdrs/areas/issues/educatrs/leadrshp/le0gay.htm>. [15.11.2016].
- Geneva, G. (1994). A synthesis of scholarship in multicultural education. *North Central Regional Educational Lab.*, Oak Brook, IL.
- Gillart, A. (2000). *Kültürlerarası Öğrenme- Eğitim Kılavuzu*, Çev. A. Akyüz. Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı Yayınları.
- Hofstede, G. (1980). *Culture's Consequences: International differences in work related values*. California: Sage Publications.
- <http://oygm.meb.gov.tr/www/mesleki-calismalar-kapsaminda-ornek-kitap-ve-film-listesi/icerik/420> [09.07.2017].
- https://en.wikipedia.org/wiki/David_Livingstone. [15.12.2016].
- İnceoğlu, Ç. (2014). Türkiye’de sinemayı konu alan doktora tezleri üzerine bibliyometrik bir çözümleme. *Galatasaray Üniversitesi İletişim Dergisi*. (21), 31-50.
- Jackson, A. (2004). *James A. Banks’ contributions to the introduction of multicultural education for educators: implications for teacher educators and curriculum development*. Yayınlanmamış Doktora tezi, The Pennsylvania State University, Pennsylvania.
- Karataş, Z. (2015). Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri. *Manevi Temelli Sosyal Hizmet Araştırmaları Dergisi*, 1(1), 62-80.
- Kartarı, A. (2006). *Farklılıklarla Yaşamak: Kültürlerarası İletişim*. Ankara: Ürün Yayınları.
- Keskin, Y., Yaman, E. (2014). İlköğretim sosyal bilgiler programı ve ders kitaplarında yeni bir paradigma: Çokkültürlü eğitim. *Turkish Studies - International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic* Volume 9/2 Winter 2014, p. 933-960, ISSN: 1308-2140, www.turkishstudies.net, DOI Number: <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.6438>, ANKARA-TURKEY
- Kontaş, H. (2016) The effect of an education-themed movie on the academic motivation of teacher candidates and their attitude towards teaching profession. *Journal of Education and Training Studies*, 4(6), 93-103.
- Koçel, T. (2014). *İşletme Yönetmeciliği*. İstanbul: Beta Yayıncılık.
- Küçük, S. Ve Gökdağ B. A. (1998), “MEB, ilköğretim 1. kademe Türkçe Ders Kitapları Üzerine Bir İnceleme Denemesi”, *Dil Dergisi*: Ankara, 73: 5-35.
- Leon, D. J. (1976). Cultural democracy, bicognitive development, and education. *Contemporary Sociology*. 5 (5), 612-614.
- Lin, L.Y. (2002). *The effects of feature films upon learners' motivation, listening and speaking skills: The learner-centered approach*. Taiwan: Learner Centered Instruction.
- Marangoz, G., Aydın, H. ve Adıgüzel, T. (2015). Öğretmenlerin çokkültürlü eğitime karşı algısı. *Turkish Studies - International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish Or Turkic* Volume 10/7 Spring 2015, p. 709-720, ISSN: 1308-2140, www.turkishstudies.net, DOI Number: <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.8025>, ANKARA-TURKEY

- Monaco, J. (2001). *Bir film nasıl okunur?* (Çev. E. Yılmaz). İstanbul: Oğlak.
- Ncca. National Council for Curriculum and Assessment
<http://www.ncca.ie/uploadedfiles/publications/intercultural.pdf> [15.07.2010]
- Öztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. Ve Demirel, F. (2012). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Pegem A yayıncılık.
- Polat, S. (2009). Öğretmen adaylarının çokkültürlü eğitime yönelik kişilik özellikleri. *Uluslararası Online Eğitim Bilimleri Dergisi/International Online Journal of Educational Sciences*, 1(1), 154-164.
- Polat, S. (2012). Okul müdürlerinin çok kültürlülüğe ilişkin tutumları. *Hacattepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, (42), 334-343.
- Scull, R., & Peltier, G.L. (2007). Star power and the schools: studying popular films' portrayal of educators. *The Clearing House*, 81(1), 13-18.
- Şimşek, A. (2007). *Türkiye'de sosyal bilgiler derslerinde "küresel bağlantılar": bazı dünya devletleri ile karşılaştırmalı bir çalışma*. M. Safran, D. Dilek (Ed.) 21. Yüzyılda Kimlik, Vatandaşlık ve Tarih Eğitimi içinde (s. 345-364). İstanbul: Yeni İnsan Yayınevi.
- Şimşek, F. (2009). *Alman Edebiyat Dünyasının Kültürlerarası Edebiyata Bakış Açısı*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü: Sakarya.
- Taylor, E. B. (1958). *Primitive Culture: Researches into the Development of Mythology, Philosophy, Religion, Art and Custom*. New York: Harper torchbooks.
- Tezcan, M. (1983).Giyim olgusuna sosyo-kültürel bakış ve Türklerde giyim. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 16(1), 255-276
- UNESCO. 2006. *UNESCO Guidelines on Intercultural Education*. Paris
- Üstün, E. (2011). *Öğretmen Adaylarının Kültürlerarası Duyarlılık ve Etnikmerkezçilik Düzeylerini Etkileyen Etmenler*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Yıldız Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü: İstanbul.
- Wilson, K. (2008). *What is multicultural education*. [Online]: Retrieved 14-February-2008, at URL: <http://www.edchange.org/multicultural/papers/keith.html#whatis>. [18.12.2016].
- Yakar, H. G. İ. (2013). Sinema filmlerinin eğitim amaçlı kullanımı: Tarihsel bir değerlendirme. *Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi Dergisi*. 19 (1), 21-36.
- Yeşil, S. (2011). *Uluslararası İşletmeler Açısından Kültürel Farklılıklar ve Yönetimi*. Ankara: Adalet Yayınevi.
- Yıldırım, A. Ve Şimşek, H. (2016). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Seçkin yayınevi: Ankara